

Felelős szerkesztő:

HALÁSZ IMRE.

Szerkesztőségi iroda:

Franklin-Társulat épületében (egyetem-utca 4).

Kéziratok vissza nem küldetnek.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez intézendők.

Szétküldés közlő panaszok a szerkesztőségnek küldendők b.

KÖZÉRDEK

előfizetési ára: Egy óra 1 frt 80 kr. Negyedévre 5 „ „ Félévre 10 „ „ Egy évre 20 „ „

Gyűjtőknek minden tíz példányra egy tiszteletpénz jár.

Budapest, márczius 13.

Ha van valami közállapotainkban, mi ezeken kissé mélyebbre tekintő szemléletű aggodalommal töltheti el: ugy azon emelkedettebb szellem hiánya ez, mely a nemzeteket nagy pillanatokban nagy tettekre képesíti.

Nem tudjuk mi lehet az oka, hogy újabb időkben nemzeti geniuszunk bizonyos frivolitással ezel kértve járó cynismus és blazirtság kóros symptomait kezd feltüntetni. Talán azon akadályok váratlan eltűnése, melyek egykoron tetterőnköt fékeztek, benítá meg nagytorló lelki szűrnőit. Vagy talán az undor ama nem épen kristálytiszta frázisozóntól, melyben közel egy évtizeden át parlamentarismus és liberalismus neve alatt fűrésztetünk, idézte elő azt a visszahatást, mely közszellemünkön kívül majdnem minden ideális vonást s közéletünket egy mosárhoz tette hasonlóvá, melyet egy hatalmas mozgató erő előre nem visz, mely nagy célpontokat többé nem ismer, hanem apró magán- és clique-érdekek csernyí posztag erecskéjében oszlik szét.

Szerencse, hogy nem hatnak többé a nagy frázisok, de szerencsétlenül, hogy ép oly kevéssé hatnak a nagy eszmék. A nagy hangú frázisok korszakán szerencsésen tustünk, de mit csináltak be helyettük? Beszerezték a semmit mondas, a szavakkal való játszás, a rabulistikus csúrs esavarás rendszerét. Lelki szemünk elvesztették az érzéket a dolgok nagy mérvék szerinti megfigyelés iránt. Egész bölcsességünk abban áll, hogyan élhetünk meg máttól hónapig, de ugyan hányan gondolkoznak komolyan a felett, milyen arcot ölt ez az ország huszonöt év múlva, milyen lesz a jövő nemzedék, emelkedünk-e belsőleg, fejlődünk-e erkölcsi és jellemrőben? Hogy a népevelést emelni, fejlesztelni kell, e mondas elesépet dognává lett előltünk, melyet mindenki száján hord, de a mely mellett senki sem gondol semmit. A törvényhozás minden

éven foglalkozik a népeveléssel anynyiban, hogy megszavaz erre bizonyos összegeket, de hogy a közoktatásiügyet érdemlegesen megvitatta, az e téren követendő irányelveket tisztázta volna: arra nem vett magának időt nyolcz éven keresztül.

A oktatási költségvetése a napokban tárgyalatott le a képviselőháznál. Nem hisszük, hogy sokan tudomásul vették volna, mily irányú határozatok hoztak az alkalommal. Hisz nem miniszterkrizisról vagy pártalakulásról, nem is politikai válságról vagy valami nagy pénzügyi botrányról volt szó. Az történt mindössze, hogy a népevelésre előirányzott 960,000 forintból töröltek 160,000 frtot.

Ne féljenek tisztelt olvasónk, nem az ehez iskolatanitokról szóló szokásos stereotyp lamentációkat akarjuk ez uttal megújítani. Mi jól tudjuk, hogy ezeken 160,000 forinttal meg segítve nincs, mert gyökeres orvoslati csak egy évek hosszú során át következetesen keresztültvitte rendszerváltozás nyujtat, s általában e kérdést a tulerhet államkincstárra való appellálással elintéztetnek nem tartjuk.

A magyar testőrség főkapitányával a „Reform” híre szerint B. Edelsheim-Gyulay lenne kizemelve. Nagyon valószínűnek tartjuk ezen hírt, mivel nem lehetjük, hogy a közös hadsereg megfosztassák legkötönyebb és legnépszerűbb lovassági tábornokának tényleges szolgálatától. A testőrségi főkapitány nagymalmi alkalmazás; mi pedig, bár a béke hosszú idei fentartását óhajtjuk, nagyon sajnálunk, ha a monarchia háború esztére ezen tábornok kitűnő tehetségeit nélkülözn.

A magyar országgyűlésre küldött horvát képviselők in corpore valószínűleg egyik párthoz sem fognak csatlakozni; a mi a magyarországi belügyi kérdéseket illeti, hol nézetük szerint a liberális és conservatív elvi differenciák felerlíthetnek. — e kérdésekben a horvát képviselőknek nincs szavazatuk, ezert nem tartjuk, hogy a képviselőháznál a közjogi oppositio megszűntével a horvátokra néve megszűnt a szoros összetartás szükségessége. A Horvátországot is érdeklő ügyekben fenntartjuk ugyan a solidaritást jövőre is, a mi azonban nem teszi szükségessé azt, hogy valamelyik párthoz csatlakozzunk; a mi a magyarországi belügyi kérdéseket illeti, hol nézetük szerint a liberális és conservatív elvi differenciák felerlíthetnek. — e kérdésekben a horvát képviselőknek nincs szavazatuk, ezert nem tartjuk, hogy a képviselőháznál a közjogi oppositio megszűntével a horvátokra néve megszűnt a szoros összetartás szükségessége.

A nemzetiségi képviselők közül azok, a kik eddig a balközphez tartoztak, felszólították a parlamentben ülő többi nemzetiségi képviselőket, hogy sorakozzanak a „szabadelvi” párthoz. Erre a felszólításra a nemzetiségi képviselők két nappal tanácskozás után következő határozattal hoztak:

„Elismerik, hogy az ország jelenlegi pénzügyi és közigazgatási kalamitása oly általános és nyomasztó, hogy elhárításának akadályai az ország s ennek népére néve a legnagyobb veszélyt szűnhetnek, s így hazafeln kötelessége minden polgárnak: nem nehezíteni, sőt könnyíteni a kormányt azon igéretének teljesítését, melyet ez nyilat magára vállalt. Továbbá jelentőséget tulajdonítanak s komolyaknak veszik az új kormány azon igéretét, melyek szerint szoros s loyális módon fogja alkalmazásba venni a fennálló törvényeket s így a nemzetiségének kedvezőbket is s remélik, hogy sok visszacsúst s erőszakosság meg fog szűntetni, melyek miatt a nem-magyar népek annyit szenvedtek. (1) A nemzetiségi klub a jelen ülészek alatt a kormányt a pénzügyek javítására s reformok keresztültvitelére irányuló törekvései tekintetében azon loyális magatartást fogadja el, hogy nemcsak semmi olyat nem tesz, mi akadályozhatná vagy nehezíthetné a kormány tevékenységét a

jelzett irányban, sőt támogatni fogja minden e célnak megfelelő javaslatát. Nemzetiségi követeléseit tekintetében pedig azok elvben érintetlenül hagyatván, egyelőre bevárja a kormány tényleges működését, hogy a szerint alkalmazhassa e követelések megvalósítására irányzott további lépéseit.

A nemzetiségi képviselők ezen elhatározásokról választókat értesíteni fogják.

vonatkozólag a Mihályi Péter jegyző által szerkesztett jelentés egy részét tudomásul vette. Folytatását, minthogy a jelentés igen terjedelmes, a holnap d. e. 12 órakor tartandó ülésre halasztá.

A vágvölgyi vasut n-szombattrenesen-vláraszrosi szakaszának kiépítését Dr. Stroussberg-Bethel vállalta magára. A szerződés — mint értesülünk — tegnap iratott alá.

Bécs, márcz. 12. (Ered. levél.) Császár 6 felsége 6-án fog Velenczébe érkezni, s e városban az olasz király társaságában 7-én estig vagy 8-án reggelig marad. Humbert koronaherceg szintén Velenczébe megy, hogy a császárt üdvözölhesse. A két uralkodó találkozását valószínűleg Ausztria-Magyarország, Német- és Oroszország császáriainak újabb összejövetele követi. Ezen utóbbiak helyét és idejét illetőleg e pillanatban már megindult az eszmecsere.

Budapest, vasárnap, márczius 14. Kiadó-tulajdonos: HALÁSZ IMRE. Kiadó-irodátal: Franklin-Társulat épületében (egyetem-utca 4). ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK: Pri. helyben és vidékre, Egy évre . . . 20 frt | Negyedévre . . . 5 „ Félévre . . . 10 „ | Egy óra . . . 1.80. Egy szám ára 6 krajczár o. é. Hirdetések a kiadóhivatal által árjegyzék szerint számítatnak.

A fincz-magyarság.

„Miről nem zengett már az ének Mióta lant és duda szől? Hallottuk hymnust a parajhoz, Dalt a félszem hibájáról. En csak téged hallatlatlanitak Gyönyörűségei...” (Tompa) fincz-sztylusom.

Szomorú igazság, hogy a kerek világon nincs művelt nép, mely anyanyelvén oly gyarlón írta, mint a magyar. Böven talalhatunk igen nagyok embereket, kik ugyancsak igényt tartanak arra: hogy nyelvtelnek mondjuk őket, törvényeséki és királyi táblai bírákat, képviselőket, kik egy mondatot nem birnak tisztességesen megírni, és három sorban legalább nyolcz helyesírasi hibára bukkanunk. En magam ismertek ilyet egy pár százat, és ismertek sok tekintélyes, nagy vagyonu vidéki urat, a kinek összes könyvtára a „nemzeti képes naptár”, olvasmány pedig egy szál politikai lap, de azt is csak azért tartja: hogy a hirdetések rovattát végig fussa, vajjon nincs-e ott valami neki való, pl. hízlati ökr, vagy eladó kos.

A falusi hét vagy ezer szilváfas rüpk irásmodjával foglalkozni egyáltalában nem volna érdemes dolog. Tudjuk, hogy a tej-méz-mell folyó Magyarországon nagyon kevés vidéki ember ér rá tanulni, mert himpökös lábú gebéit kell kantározgatni, melyek faluról-falura viszik, hol bor és pipász mellett „szól a csendes”, — s ebben a körben az a szegény, ha valaki betűivel is él: — de arra nézve a ki tollal keresi kenyereit, mindenesetre nagy szegény: ha írni nem tud, ez az „írni-nem-tudás” pedig általános nemzeti nyavalya.

A mi a hivatalos írás-módot illeti, erről mindenki tudja: hogy az országzserte rémséges, sőt fertelmes. A régi helytartótanács a megbotránkozásig elferdítette azt; fő erje abban rejlett: hogy egész szenevedlyileg faragta a nyaka-tékert „műszókat”; melyeket a szegény „alantas közeg” elfogadni és használni tartozott. A felelős

kormány legnagyobb része ebből az elem-ből telt ki, s az onnan ránk származott hivatalnokok lelkiismeretes pontossággal folytatták ezt a nagy munkát, s ma ott állunk: hogy csak nagyon elvértve akad a hivatalnokok között egy-egy olyan, a ki tisztességes magyarsággal tud írni.

A törvénysekről nem is szőlök; ítéleteiket legalább tiszser kell elolvasni, míg az ember az ötven tagu körmondattól kibontakozva, sejteti kezd: hogy a sok „tekinetéből” és „indokából” mi „telletett”. Még leginkább megemészthető, (habár chez is erős gyomor kell) egy-egy varmege ugynevezett „ékes tollu” főügyezőnek pennájából kifolyó ferjetésztés, mely azonban egytől-egyig abban a bajban szenved: hogy legrovidebb mondata harmincz rötös.

Senki se tartja nálunk szegénynek, hogy írni nem tud; senki se tartja lelkiismeretlen dolognak, ha saját anyanyelvén durva sebeket ejt; mindenki hivatva érzi magát arra: hogy borzasztónál borzasztóbb „műszókat” faragjon, és nagyon kevesen tartják szükségesnek, hogy a jót, a mit hallanak és olvasnak, magukévá tegyék. Így azután nem csoda, ha fenn, és alatt, a magán- és hivatalos körökben, lépten-nyomon egyaránt vétünk a nyelv szabályai ellen, és valóságilag úgy írunk: mintha két év előtt vándoroltunk volna ide Csehországból.

„Illetvén a nagyméltóságú miniszterumnak folyó évi sejt. hó 20-án x, szám alatt kelt rendeletét, és vonatkozással ugyan-csak f. év sejt. 25-én 30. sz. a. kelt ide lementeszett előfokú nagybecsű megalálási, a megfogott rekesztményeknek /-alatti viszbiztosítás melletti átszámaztatása mellett kegyesen tudomására juttatik, miszerint /-alá ide viszbizborított keményítőjog járhatése szerint, a kgy. egy tulajdonosa ama ötlet indokából, miszerint több éveni külföldön tartózkodása kipuhatoltó nem lévén, adóhátrányának felhajtása tekintetéből szükségesnek kinálkozó intézkedések annál is kevésbé megtehetőek lévén, miszerint a vonatkozó és hivatozott előiratok csatolmányaikkal együtt az elnökségnél kegyesen elveszni méltóztatnak, s így a szükséges elszámolás nem megtehető lévén, alzáttal megkérem a miniszterium, miszerint ezen hátrány leírása tekintetében céljából kegyes utasítás miatti megalálási által elrendelni méltóztatassék.”

Jogosult kívánságnak tartom, ha önk a magyar pénzügyigazgatásig zagyvalékna magyara fordítását akarják, — a mi körülbelül így hangzanék: „Jelenlétük, hogy az x. keményítőjog volt tulajdonosa több év óta külföldön lakik, tartózkodása helyét kipuhatolni nem lehet, s így adóhátrálek sem hajtható be; a tartozására vonatkozó okiratok pedig elveszték, s így kérjük: hogy az adóhátrálek letörlesztését elrendelni méltóztatassék.

Ime egy még sebb: „Vonatkozással az x. szám alatt kelt kegyesen leutasított Boros Pál abbeli nyilatkozata tekintetésére, miszerint adóhátránya tekintetéből a letéteményezett kötvények lejáradó szelvényeinek leendő törlesztése foganatosítottatni fog, alzáttal jelentik, miszerint a megfogva ide bizottított 31. számú Boros Pál jegyzőkönyvileg felvett szóbelleges állítmánya szerint az

átala adóhátrányok eltörlesztésére felajánlott kötvények helytelen használása miatt — tökéletesen elláll és még 1868. évben elhalálozott, — végül oldallag meghagyott az alantas közegnek, hogy ilyen dolgokon sokáig ne nyargalassák.” Boros Pál tehát kijelentette, hogy ő még 1868-ban meghalt!

Ugyan mi az isten csudája ez? — kérdezi a magyar ember megbotránkozva. Háromszor olvostam előlöt, hátulról, de még akkor sem értettem. Erre kénytelen voltam egy érdemben megészült urhoz fordulni, a ki jártasnak látszott az 50-és évek rendszerének titkaiba, s magyarul ugyan keveset tud, de némülit meglehetősen beszél. Az az utóbb említett nyelven a következőképen világosított fel:

Boros Pálnak adóhátrálekja volt, s azt bizonyos kötvények szelvényeivel akarta törlesztetni, később kijelentette szóval, mely nyilatkozatát jegyzőkönyvbe is felvették, — hogy lemond a kötvényekről is, azoknak az árárt is fordítsák az adóhátrálek törlesztésére; — ő maga pedig még 1868 előtt meghalt.

A kinek füle ettől tengeri betegséget nem kapott, talán képes lesz a következőt is meghallgatni, melyet betűről-betűre, az eredeti pontozás és ékezes megtartása mellett közlök: „Mi az adóhátrálek telhetős mennyiségét illeti ez onnan jön, mivel egyelől a mult három évek olyan rossz termést a földmívelő népek adott, hogy alig tudá abból életét fentartani és következendőképen az iparosok és ez által, nagyon szenvedtek; — más fölöl pediglen sok idegen emberek jöttek be Hátszegen, mikor a petroseni vasút munkálatok megtörténtek a hogy az ide csatolt adószedő a kimutatásban tanusit, melyek az itteni adóbeállékba beirtatták, de eltávoztak üsmeretlen helyen, és ámbár még többször megkerített adóhivatal ezt, ennek letörlése véget eddig meg nem történt az eltávozott idegenekkel kik közül csak egy kisebb rész adóját eltörlesztette a városi tabellákból

de a többség még most is törlesztés alá áll.” „Es hogy tetszik ez a szintén erdélyi stylus: „Hunyadmegye közönsége f. é. január hó 10-én megvaláltatott, nagyságos Fehérmegye pedig a mai napon kelt rendelet kapásban kerestetik.”

Vagy ez: (szintén erdélyi) „A düllő több versben kiszállott a közönségbe az adóhátrány felhajtása tekintetében ötletéből.” Sokkal szebb ennél a következő: „A /-alá hason mellélt Fehérmegye közönségének jelentése már csatolva volt, de visszaküldetett az abban hivatozott, de hiányzott ide fektett másolatban kimutatás miatt, a mint ez a meg nem talált szövekből is kitűnven.”

de a többség még most is törlesztés alá áll.” „Es hogy tetszik ez a szintén erdélyi stylus: „Hunyadmegye közönsége f. é. január hó 10-én megvaláltatott, nagyságos Fehérmegye pedig a mai napon kelt rendelet kapásban kerestetik.”

Vagy ez: (szintén erdélyi) „A düllő több versben kiszállott a közönségbe az adóhátrány felhajtása tekintetében ötletéből.” Sokkal szebb ennél a következő: „A /-alá hason mellélt Fehérmegye közönségének jelentése már csatolva volt, de visszaküldetett az abban hivatozott, de hiányzott ide fektett másolatban kimutatás miatt, a mint ez a meg nem talált szövekből is kitűnven.”

„Ez azt akarja jelenteni: hogy Fehérmegye közönségének jelentése már egy ízben felterjesztett, de visszaküldetett azért: mert hiányzott belőle bizonyos kimutatások, a melyre a pénzügyigazgatóság hivatozott, s melyet most másolatban mellélt.”

A BUDAPESTI ÁRÚ- ÉS ÉRTÉKTŐZSDE ÁRJEGYZÉSEI.

(HIVATALOS.)

A BÉCSI TŐZSDE ÁRJEGYZÉSEI. 1875. márczius 12-án.

Table with multiple columns listing various commodities, exchange rates, and market prices. Includes sections for 'Gabona árak', 'Kötvények', 'Malmok', 'Pénzjegyek', 'V. Kötelek', 'VIII. Hagyasorjegyek', and 'IX. Váltók'.

GLATZ, HOLZWARTH és SCHUBERT BUDAPEST: Diána-fürdő. BECS: I. Schottenbastei 12.

ajánlják magukat ALLAMPAPIROK, ZÁLOGLEVELEK, SORSJEGYEK stb. vételre és eladásra, valamint SZELVENYEK ÉS PÉNZNEMEK felváltására.

Table listing various securities and bonds with columns for 'Vissza-fizetési idő', 'Név', 'Érték', 'Az árszám-érték megnevezése', and 'Jegyzet'.

Magasabb kamatozást nyújtó értékek... biztosítási, bank- és ipar-papírokat, ajánljuk melyek azonban esetleg nagyobb árfolyam-ingadozásoknak vannak alávetve.

Table with columns for 'Részvény', 'Kamat', 'Érték', listing various stocks and their values.

Advertisement for 'egri töves szőlővesszők' (Eger grape cuttings) by Sir Antal, mentioning 'A bécsi világtárlaton kitüntetésben részesült'.

Advertisement for 'FEHÉR MIKLÓS vezérügyműve' (White Miklós's engineering work) by R. Sack, mentioning 'Hornsbys győztesek'.

Advertisement for 'A „Franklin-Társulat” magyar irodalmi intézet és könyvnyomda kiadásában' (Franklin Society Hungarian Literary Institute and Printing House).

Advertisement for 'ELISMERT JO SZAKÁCSKÖNYVEK' (Famous Cookbooks).

Advertisement for 'BUDAPESTI BAZÁR' (Budapest Bazaar) featuring 'A legdiszesebb és leghasznosabb képes divatlap'.

Advertisement for 'A „Franklin-Társulat” VASÁRNAPI UJSÁG és Politikai Ujdonságok'.

Advertisement for 'HÜPPMANN A. VALÓDI SZAKÁCSMŰVÉSZET' (Huppman's Real Culinary Art).

Advertisement for 'NEMZETI HIRLAP' (National News) as a 'cikim politikai napilap'.

Advertisement for 'A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok' subscription details.

Advertisement for 'a Franklin-Társulat' (The Franklin Society) publishing works.